

Деякі аспекти перепідготовки працівників екстремальних професій в умовах діючого підприємства

Вінницький національний технічний університет
Національний університет «Львівська політехніка»

Анотація. В роботі досліджуються особливості психологічного та професійного тренінгу представників екстремальних професій під час періодичної перепідготовки в умовах діючого підприємства. Дані рекомендації по професійному відбору працівників.

Ключові слова: життєдіяльність людини, стрес, екстремальна підготовка, безпека.

Some aspects of retraining of workers of extreme professions are in the conditions of operating enterprise

Abstract: The features of the psychological and professional training of representatives of extreme professions are in-process probed during the periodic retraining in the conditions of operating enterprise. These recommendations are on the professional selection of workers.

Keywords: vital functions of man, stress, extreme preparation, safety.

Глобальний план заходів по здоров'ю працюючих на 2008 - 2017 рр. Всесвітньої організації охорони здоров'я особливу увагу приділяє профілактиці ряду професійних захворювань і станів, серед яких позначений професійний стрес і його наслідки для здоров'я. Вплив несприятливих факторів стресу, притаманний для таких професійних монтажники-висотники. Зростання нервово-емоційних навантажень у процесі трудової діяльності призводить до стану напруги, а нерідко й перенапруги функціонального стану організму, що можна розглядати, як формування професійного стресу. Це представляє особливу важливість у зв'язку з тим, що ряд захворювань, пов'язаних з реакцією організму людини на професійні стрес-фактори, уже включені в перелік професійно обумовлених захворювань (проблеми, пов'язані із труднощами підтримки нормального способу життя). Екстремальна діяльність висуває високі вимоги до психологічних і фізіологічних механізмів життєдіяльності людини, у той же час її біологічна структура залишається відносно стійкою, консервативною основою, що приводить до соціально-біологічної аритмії й дисгармонії розвитку людини та обумовлює виникнення різних захворювань. Психоемоційний стрес є провідним компонентом екстремальної професійної діяльності й визначається індивідуальними характеристиками функцій центральної нервової системи, при цьому останні, відіграють вирішальну роль для прогнозування його наслідків [1–7].

В умовах діючого підприємства, з метою навчання персоналу, певні екстремальні ситуації можна створювати на існуючих висотних спорудах-щоглах, вежах, димових трубах, стінах будинків. Для керівників занять розробляється документ, що містить список споруд з зазначенням проти кожного тих екстремальних навичок, які можуть тут тренуватися[2].

Важливе значення в екстремальній підготовці, особливо при моделюванні ризику і небезпеки має турбота про заходи безпеки, виключення нещасних випадків з персоналом, що навчається. До числа обов'язкових заходів безпеки відносяться:

- включення в усі плани підготовки і кожного заняття (у вигляді окремої позиції) продуманого і адекватного їх умовам і методикою комплексу заходів безпеки;
- допуск до виконання травмонезбезпечних вправ працівників, готових за рівнем підготовленості до їх виконання;
- інструктування учасників занять про особисті заходи безпеки;
- наявність і повний стан готовності до використання засобів попередження падінь з великої висоти, що відбираються з урахуванням особливостей занять;
- виділення спеціальних осіб («страхувальників»), які забезпечують прийняття заходів безпеки на окремих навчальних позиціях; підбір їх здійснюється з урахуванням особистих якостей і здатності забезпечити безпеку; здійснення спеціальної підготовки та інструктування перед початком заняття ;

- особистий контроль керівника занять за забезпеченням заходів безпеки; перевірка готовності всіх заходів та осіб перед початком занять[8].

До заходів безпеки екстремальної підготовки належить і забезпечення психогієни. Це складний, «жорсткий» вид підготовки, вимагає великих фізичних та морально-психологічних навантажень, супроводжується біологічними і психологічними стресами, переживаннями, страхами та ін. Бездумний підхід до навантажень, негативних факторів навчальної обстановки деколи породжує несприятливі психологічні та педагогічні наслідки: емоційні зриви, втрату віри в себе; прийняття рішення про зміну професії, звільнення з роботи та ін. Тому організаторам екстремальної підготовки та керівникам занять не слід займатися залякуванням, підходити індивідуально, послідовно збільшувати фізичні та психологічні навантаження, переглядати методику занять, якщо виявляються ознаки негативних проявів, посилювати конструктивність занять, виховувати віру в перемогу екстремальних труднощів при серйозному ставленні до підготовки та самопідготовки[9].

Досвід, отриманий під час періодичної перепідготовки монтажників-висотників показав, що при психологічному відборі на роботу в професіях пов'язаних з ризиком необхідно враховувати як психологічні, так і медичні показники функціонального стану фахівців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Беляева Л. І. Психологічні особливості екстремальних ситуацій правоохоронної діяльності // Прикладна юридична психологія / За ред. А. М. Столяренко. М., 2001. С. 531 – 533.
2. Дебольській М.Г. Основні напрямки психологічного забезпечення роботи з кадрами // Прикладна юридична психологія / За ред. А. М. Столяренко. М., 2001. С. 312 – 324.
3. Оганесян Г. А. Уровни интеграции ЦНС и цикл бодрствование-сон в норме и при патологии / Г. А. Оганесян // 1 Съезд физиологов, Сочи, 19-23 сент. 2005 г. М.: Медицина-Здоровье, 2005. - Т. 1. - С. 158.
4. Перелігіна Л. А. Проблема якості життя в екстремальних умовах життєдіяльності людини / Л. А. Перелігіна // Проблеми екстремальної та кризової психології. – Харків, 2012. – Вип. 12. – С. 278 – 289.
5. Приходько Ю. О. Роль особистісних особливостей пожежних-рятувальників у визначенні успішності їхньої професійної діяльності / Ю. О. Приходько // Проблеми екстремальної та кризової психології. - 2007. – Вип. 3, Ч. 2. – С. 200 – 206.
6. Приходько Ю. О. Психологічна стійкість працівників підрозділів цивільного захисту : III всеукраїнська науково-практ. конф. [Актуальні проблеми психології діяльності в особливих умовах] / Ю. О. Приходько, Л. А. Перелігіна. – К., 2008. - С. 94 – 96.
7. Психология здоровья / под ред. Г. С. Никифорова: учебник для вузов. СПб.: Питер, 2006. – 607 с.
8. Разумов А. Н. Модель системы восстановительной медицины: методические рекомендации / МЗ и соц. разв. РФ; авторы: А. Н. Разумов и др. - М., 2006.
9. Родыгина Ю. К. Медико-психологические аспекты прогнозирования профессиональной пригодности у лиц экстремальных профессий / Ю. К. Родыгина, Н. Г. Незнанов // Актуальные проблемы военной психиатрии: Материалы Всероссийской юбилейной научно-практической конференции, Санкт-Петербург, 9-10 июня 2011 г. – СПб., 2011. – С. 224.

Терещенко Олександр Петрович, кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри БЖД, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, atereschenko@yandex.ru.

Терещенко Єлизавета Олександрівна, студентка, Національний університет «Львівська політехніка», Львів, lizatereschenko@mail.ru.

Tereschenko Oleksandr Petrovich, candidate of engineering sciences, associate professor, associate professor of department SLA, Vinnitsa national technical university, Vinnitsa, atereschenko@yandex.ru.

Tereschenko Elyzaveta Oleksandrivna, student, National university «Lviv politekhnik», Lviv, lizatereschenko@mail.ru.